Europaparlamentet
2019-2024

Utskottet för sysselsättning och sociala frågor
Ordföranden

7.9.2023

Johan Van Overtveldt
Ordförande
Budgetutskottet
BRYSSEL

Ärende: **Yttrande över ändring av förordning (EU, Euratom) 2020/2093 om den fleråriga budgetramen 2021–2027 (2023/0201R(APP))**

Till ordföranden

Utskottet för sysselsättning och sociala frågor har fått i uppdrag att lägga fram ett yttrande för ditt utskott inom ramen för det aktuella förfarandet. Utskottet beslutade att lägga fram yttrandet i form av en skrivelse.

Utskottet för sysselsättning och sociala frågor behandlade ärendet vid sitt sammanträde den 18 juli 2023 och beslutade att uppmana budgetutskottet att som ansvarigt utskott infoga följande förslag i det förslag till resolution som antas.

Med vänlig hälsning

Dragoş Pîslaru

FÖRSLAG

A. Den nuvarande situationen med hög inflation och många kriser har satt stor press på taken i den nuvarande fleråriga budgetramen och tömt de marginaler som finns tillgängliga för EU för att hantera aktuella och framtida utmaningar, uppfylla EU:s långsiktiga mål och säkra dess förmåga att upprätthålla en tillräcklig investeringsnivå i EU:s program och insatser, inbegripet inom viktiga prioriteringar såsom den rättvisa, gröna och digitala omställningen. Dessa många kriser påverkar den sociala och ekonomiska situationen i EU, bland annat EU:s arbetsmarknader och levnadsvillkoren i EU, och riskerar att inverka negativt på tillväxt och sysselsättning. EU-budgeten måste reagera effektivt på föränderliga behov och ge stöd i kriser, i synnerhet när en stigande inflation och snabbt ökande livsmedels- och energipriser i hela EU drabbar de mest utsatta befolkningsgrupperna, ökar ojämlikheten ytterligare och förvärrar fattigdomen. Lönerna förväntas inte öka lika snabbt som inflationen, och arbetstagarna förlorar därför köpkraft och kan komma att se sina levnadsvillkor försämras. Detta kommer också att öka trycket på den socialpolitiska kapaciteten och på automatiska stabilisatorer, såsom nationella arbetslöshetssystem.

B. Omkring 96,5 miljoner européer eller 21,9 % av EU:s befolkning riskerar för närvarande att drabbas av fattigdom och social utestängning, och 24,7 % av barnen i EU riskerar att drabbas av fattigdom och social utestängning. Enligt en unionsomfattande undersökning från 2021[1] uppgav omkring 34 miljoner européer, nästan 6,9 % av unionens befolkning, att de inte hade råd att värma upp sina hem tillräckligt. Observationsgruppen för energifattigdom har sammantaget uppskattat att mer än 50 miljoner hushåll i EU befinner sig i energifattigdom.

C. Handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter fastställer som mål för EU att minst 78 % av befolkningen i åldrarna 20–64 år ska ha ett jobb, att minst 60 % av alla vuxna ska delta i utbildning varje år och att antalet personer som riskerar fattigdom eller socialt utanförskap ska sänkas med minst 15 miljoner, varav minst 5 miljoner barn. Inom ramen för planen har också ett antal förslag antagits för att nå dessa mål senast 2030. I den rådande situationen blir det svårare att nå dessa mål med tanke på den förväntade ökningen av fattigdomen och arbetslösheten. De sociala skyddssystemen har satts på hårda prov för att dämpa krisens sociala effekter, ge stöd till flyktingar och säkerställa att alla har anständiga levnadsförhållanden och tillgång till viktiga kvalitetstjänster som hälso- och sjukvård, utbildning och bostäder.

D. Kvalificerad arbetskraft är avgörande för att säkerställa socialt rättvisa gröna och digitala omställningar och för att stärka unionens hållbara konkurrenskraft och motståndskraft mot negativa externa chocker. Mer adekvata och bättre matchade färdigheter öppnar nya möjligheter och ger enskilda människor möjlighet att delta fullt ut på arbetsmarknaden, i samhället och i demokratin, att utnyttja och dra nytta av de möjligheter som den gröna och den digitala omställningen erbjuder och att utöva sina rättigheter. Europaåret för kompetens syftar till att genom omskolning och kompetensutveckling stödja en hållbar tillväxt i unionens sociala marknadsekonomi och

[1] Skäl 13 i förordningen om värdepapperscentraler https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0955.

till att åtgärda den kompetensbrist som 77 %[2] av företagen i unionen upplever, i syfte att öka konkurrenskraften och bidra till skapandet av arbetstillfällen av hög kvalitet.

E Program inom NextGenerationEU, såsom ReactEU, Fonden för en rättvis omställning (FRO) och faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF), har säkerställt en ekonomiskt och socialt hållbar, rättvis, inkluderande och icke-diskriminerande återhämtning. Det europeiska instrumentet för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation (Sure), som antagits av kommissionen, har varit en framgång. Den europeiska plattformen för strategisk teknik (STEP) är en del av det europeiska svaret på behovet av att öka investeringarna i kritisk och framväxande teknik i Europa och åtgärda bristen på arbetskraft och kompetensbehoven, och syftar till att stärka Europas suveränitet och säkerhet, förbättra unionens konkurrenskraft och främja den gröna och digitala omställningen.

1. Europaparlamentet understryker den centrala roll som EU-budgeten spelar för att förverkliga unionens politiska prioriteringar, bland annat att göra den gröna och digitala omställningen framgångsrik, inte minst genom att ägna särskild uppmärksamhet åt avlägsna områden och de yttersta randområdena, energiintensiva sektorer och lågutbildade arbetstagare för att omskola och höja deras kompetens, skapa sysselsättning av god kvalitet och säkra anständiga arbetsvillkor. Parlamentet betonar vikten av tillräckliga löner och adekvat socialt skydd, höga arbetsmiljöstandarder och könsbalanserade möjligheter för att utrota fattigdom, minska ojämlikheter och främja en inkluderande och socialt rättvis, hållbar och icke-diskriminerande återhämtning. Parlamentet betonar behovet av robusta nationella system för socialt skydd, system för korttidsarbete för att undvika de drastiska konsekvenserna av uppsägningar och bostadsbidrag för behövande. Parlamentet erkänner vikten av att främja tillväxt, strategiskt oberoende och energioberoende, samtidigt som man ger starkt stöd, särskilt till den yngre generationen, barn, familjer, arbetstagare och små och medelstora företag, och av att främja hållbar utveckling som inte lämnar någon på efterkälken och säkerställa sammanhållning och uppåtgående social konvergens. Parlamentet begär att särskild uppmärksamhet ägnas åt låginkomsttagare och utsatta grupper, såsom människor som lever i fattigdom eller riskerar fattigdom och social utestängning, samtidigt som man stöder medelinkomsthushåll genom att säkerställa att de förblir ryggraden i våra samhällen och har tillräckliga möjligheter att växa i syfte att främja den övergripande ekonomiska och sociala sammanhållningen. Parlamentet betonar också vikten av att säkerställa en stabilare europeisk hälsounion i efterdyningarna av covid-19-krisen, främja rättsstatsprincipen, EU:s värden och grundläggande rättigheter, främja större och lika möjligheter för alla och säkerställa en starkare union för dess medborgare och i världen.

2. Europaparlamentet påpekar att den ekonomiska och politiska situationen har ändrats sedan den nuvarande fleråriga budgetramen förhandlades fram. Parlamentet betonar att den nuvarande fleråriga budgetramens storlek och struktur enligt överenskommelsen 2020 inte har kapacitet att snabbt reagera på och hantera de nya utmaningarna och framtida krissituationer samtidigt som investeringarna i EU:s program och politik bibehålls, och att situationen under rubrik 2b är extremt oroande på grund av mycket

[2] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-year-skills-2023_sv.

begränsade marginaler och stort tryck till följd av hög inflation. Parlamentet gläder sig över att kommissionen lade fram ett förslag till revidering av den fleråriga budgetramen som inbegriper en hållbar lösning för återbetalning av ökade skuldkostnader (EURI-instrumentet), vilket skyddar NextGenerationEU-programmen mot nedskärningar och skapar utrymme i särskilda instrument såsom RRF, ReactEU, FRO och InvestEU. Parlamentet anser dock att detta förslag inte lever upp till EU:s ambitioner och upprepar därför sitt krav på en brådskande, omfattande och ambitiös revidering av den fleråriga budgetramen 2021–2027, med en utökad budget och nya medel för att stödja hållbar tillväxt och investeringar och för att kunna stödja de strategiska målen i Europa 2020-strategin, Agenda 2030 för hållbar utveckling samt instrument som föreskrivs i ny lagstiftning, såsom de europeiska nettonollindustriakademierna inom ramen för rättsakten om nettonollindustri och de initiativ som fastställs i den europeiska pelaren för sociala rättigheter och Portoförklaringen. Parlamentet insisterar på behovet av att bibehålla tillräckliga resurser för sammanhållning och ekonomisk och social konvergens och av att genomföra viktiga mål såsom den rättvisa, gröna och digitala omställningen, samt även av att göra det möjligt för EU att ta sig an nya utmaningar under de kommande åren.

3. Europaparlamentet anser att ett antal frågor måste beaktas i revideringen av den fleråriga budgetramen, nämligen vikten av ökad flexibilitet och tillräckliga resurser i den fleråriga budgetramen för att stödja hållbar tillväxt och hållbara investeringar och effektivt hantera de sociala och arbetsmarknadsmässiga konsekvenserna av covid-19-pandemin och Rysslands anfallskrig mot Ukraina, särskilt arbetslösheten. Parlamentet påminner om att program som beslutas inom ramen för den nuvarande fleråriga budgetramen och deras anslag bör respekteras, och insisterar på att sociala prioriteringar och sociala investeringar ska stärkas i översynen av den fleråriga budgetramen och den fleråriga budgetramen efter 2027 för att säkerställa en stark och ambitiös social dimension i EU:s budget.

4. Europaparlamentet betonar den avgörande roll som unionens fonder och finansieringsinstrument, inbegripet RRF och REPowerEU, spelar för att säkerställa en ekonomiskt och socialt hållbar, rättvis, inkluderande och icke-diskriminerande återhämtning. Parlamentet insisterar på att Europeiska socialfonden+ (ESF+) även i fortsättningen måste vara den viktigaste drivkraften för att stärka unionens sociala dimension i linje med principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Parlamentet insisterar på att ESF+ också är EU:s viktigaste instrument för att hjälpa medlemsstaterna, folket och regionerna att uppnå höga sysselsättningsnivåer, som måste åtföljas av adekvata löner, anständiga arbetsvillkor, en hälsosam arbetsmiljö och socialförsäkringsskydd, för att bygga upp ett rättvist socialt skydd och utveckla en kvalificerad, konkurrenskraftig och resilient arbetskraft som kan anpassa sig till omställningen till en grön och digital ekonomi och den framtida arbetsvärlden, bygga upp inkluderande och sammanhållna samhällen som strävar efter att utrota fattigdom och leva upp till de principer som föreskrivs i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Parlamentet vill därför se en avsevärt förstärkt ESF+-budget, särskilt för de fattigaste i vårt samhälle. Parlamentet framhåller också vikten av Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (EGF) för uppsagda arbetstagare, Fonden för en rättvis omställning (FRO), React-EU med dess ytterligare medel för ESF+, sysselsättningsinitiativet för unga och fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (Fead).

5. Europaparlamentet bekräftar att ESF+ och RRF måste bidra till genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter genom att tillämpa dess principer i praktiken och integrera de sociala målen i alla relevanta planer för lagstiftning, politik och genomförande som är kopplade till NextGenerationEU. Parlamentet betonar att tillräckliga resurser bör anslås för att uppdatera och genomföra den handlingsplan och de mål för den europeiska pelaren för sociala rättigheter som antogs i Porto, att RRF har spelat en betydande roll för att mildra krisen och bör vara ett exempel som ska följas i händelse av framtida kriser och att det är nödvändigt att stärka de sociala välfärdssystemen och investera i social trygghet, tillgång till hälso- och sjukvård och utbildning, bostäder till överkomliga priser, sysselsättning av god kvalitet, utbildning av god kvalitet och sociala tjänster för utsatta grupper. Parlamentet anser att ett betydande belopp av medlen bör anslås till sociala investeringar för att stärka de sociala välfärdssystemen och investera i social trygghet, tillgång till hälso- och sjukvård och utbildning, bostäder till överkomliga priser, sysselsättning, rättvisa och sociala tjänster för utsatta grupper, och uppmanar i detta avseende kommissionen att säkerställa tillräcklig personal för denna uppgift. Parlamentet anser att Portomålen avseende fattigdom bör uppfyllas på EU-nivå med en handlingsplan och en kraftfull strategi mot fattigdom och med stöd av avsevärda investeringar som angriper alla aspekter av fattigdom, inbegripet fattigdom bland förvärvsarbetande.

6. Europaparlamentet påminner om att unga har drabbats särskilt hårt av de många kriserna i fråga om sysselsättning, allmän och yrkesinriktad utbildning och psykiskt välbefinnande. Parlamentet betonar att den reviderade fleråriga budgetramen måste prioritera stöd till ungdomar och åtgärder för att bekämpa ungdomsarbetslösheten och stärka befintliga initiativ, såsom den förstärkta ungdomsgarantin.

7. Europaparlamentet betonar den demografiska situationen i unionen till följd av en åldrande befolkning, minskad fertilitet och högre förväntad livslängd. Parlamentet insisterar på behovet av att investera i social infrastruktur för att ta itu med den demografiska utmaningen. Parlamentet betonar bristen på politiska åtgärder på EU-nivå och nationell nivå för att hantera effekterna av de demografiska förändringarna. Parlamentet välkomnar den europeiska omsorgsstrategin och vill att den stöds inom ramen för den fleråriga budgetramen, och uppmanar medlemsstaterna att på bästa sätt utnyttja de europeiska struktur- och investeringsfonderna för investeringar i barnomsorg och äldreomsorg och omsorg för andra i behov av vård, genom ESF+, InvestEU och andra finansieringsinstrument som uppmuntrar sociala investeringar.

8. Europaparlamentet välkomnar unionens ambition att öka sina insatser för att bekämpa den alarmerande nivån på barnfattigdomen och bidra till att utrota den genom den nyligen inrättade europeiska barngarantin. Parlamentet varnar dock för att de nuvarande kriserna har förvärrat och ytterligare kommer att förvärra den redan försämrade situationen för barn som lever i eller riskerar att hamna i fattigdom, och att de kommer att få långvariga konsekvenser. Parlamentet noterar att medlemsstaterna redan har investerat omkring 9 miljarder EUR i barngarantin sedan den infördes. Parlamentet upprepar sitt krav på en brådskande ökning av finansieringen av den europeiska barngarantin med en särskild budget på minst 20 miljarder EUR för perioden 2021–2027, och insisterar på att detta ska bli en del av den reviderade fleråriga budgetramen[3].

[3] Europaparlamentets resolution av den 7 april 2022 om EU:s skydd av barn och ungdomar som flyr på grund av

Parlamentet uppmanar dessutom kommissionen att tillgängliggöra - och medlemsstaterna att till fullo utnyttja - alla tillgängliga resurser för att effektivt genomföra barngarantin i praktiken, däribland ESF+, ReactEU och RRF. Parlamentet uppmanar kommissionen att förbättra samordningen mellan EU-länderna vid genomförandet av handlingsplanerna för barngarantin och att bättre bedöma och integrera effekterna av EU:s och medlemsstaternas politik på situationen för barn.

9. Europaparlamentet understryker att den tillfälliga och kortsiktiga flexibilitet som infördes i de sammanhållningspolitiska fonderna genom de olika förslagen om sammanhållningsinsatser för flyktingar i Europa (Care) hjälpte medlemsstaterna att snabbt hantera konsekvenserna av kriget mot Ukraina, även om de fortfarande inte var tillräckliga för omfattningen av behoven i vissa medlemsstater. Parlamentet välkomnar kommissionens förslag om en särskild facilitet för att stödja Ukraina under återstoden av programplaneringen i den fleråriga budgetramen för att säkerställa en stabil och förutsägbar finansiering inom en ram som kommer att stödja Ukrainas finansiella stabilitet, främja dess återhämtning och modernisering samtidigt som viktiga reformer genomförs på landets väg mot anslutning.

10. Europaparlamentet anser att det krävs ytterligare insatser för att förhindra arbetslöshet och undersysselsättning till följd av kriget, och vill se en fortsättning och refinansiering av Sure för att stödja systemen för korttidsarbete och arbetstagare som tillfälligt skulle sägas upp, så länge krigets socioekonomiska konsekvenser fortsätter att ha en negativ inverkan på arbetsmarknaden. Parlamentet efterlyser ett tillfälligt europeiskt paket för social resiliens som samordnar en uppsättning åtgärder och medel för att stärka de sociala välfärdssystemen och de sociala trygghetssystemen i EU. Parlamentet betonar att Sure-instrumentet har visat sig vara framgångsrikt i kampen mot arbetslösheten till följd av covid-19-pandemin.

11. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till kommissionen att utarbeta en struktur för ekonomisk styrning i EU som grundar sig på flexibilitet, solidaritet, integration, social rättvisa och konvergens, jämställdhet, offentliga tjänster av god kvalitet, däribland offentliga utbildningssystem av hög kvalitet för alla, högkvalitativ sysselsättning och hållbar utveckling.

12. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att utforma en lämplig strategi för integrering av sociala mål i unionens utgifter. Parlamentet anser att en metod för social integrering i unionens budget är nödvändig för att säkerställa att all unionsfinansierad politik överensstämmer med de 20 principer som fastställs i den europeiska pelaren för sociala rättigheter och att unionsutgifterna bidrar till europeiska sociala mål eller åtminstone inte strider mot dessa mål. Parlamentet vill se en förstärkning av arbetsmarknadsparternas deltagande och partnerskapsprincipen i utformningen, genomförandet och övervakningen av den fleråriga budgetramen när det gäller skyddet av arbetstagarnas rättigheter och de sociala rättigheterna, bevarandet av arbetstillfällen, skapandet av arbetstillfällen av god kvalitet och en rättvis omställning.

---

kriget i Ukraina (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0120_SV.html) och Europaparlamentets resolution av den 15 december 2022 om uppskalningen av den fleråriga budgetramen 2021–2027: en resilient EU-budget som är anpassad till nya utmaningar (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0450_SV.html).

13. Europaparlamentet är oroat över att reallönerna för närvarande sjunker på grund av inflationen och en rad exceptionella energiprischocker. Parlamentet betonar det akuta behovet av löneökningar för att upprätthålla den interna efterfrågan och tillväxt för alla, och för att minska effekterna av den dubbla krisen på arbetstagare och hushåll. Parlamentet anser att det krävs ytterligare insatser inom EU:s budget och den fleråriga budgetramen för att hjälpa arbetsmarknadens parter att uppnå löneökningar genom trepartsramar för kapacitetsuppbyggnad, vilket påskyndar de förväntade positiva effekterna av det föreslagna direktivet om tillräckliga minimilöner och dess snabba genomförande.

14. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till kommissionen att lägga fram en spårningsmetod för de sociala utgifterna i EU:s budget på grundval av målen för hållbar utveckling och principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter, samt att inkludera indikatorer för välbefinnande i den sociala resultattavlan och mäta de övergripande effekterna av olika fonder, instrument och faciliteter som finansieras inom ramen för den fleråriga budgetramen när det gäller att förbättra arbetsvillkoren och välbefinnandet[4]. Parlamentet insisterar på att reglerna för användningen av EU-medel bör anpassas till de sociala rättigheterna och demokratiska principerna, den europeiska pelaren för sociala rättigheter, målen för hållbar utveckling och arbetstagarnas grundläggande rättigheter. Parlamentet anser att offentliga medel bör gagna de arbetsgivare som respekterar arbetstagarnas rättigheter och tillämpliga arbetsvillkor.

15. Europaparlamentet betonar att ESF+ måste ge lämpligt stöd till kapacitetsuppbyggnad hos arbetsmarknadens parter, bland annat i form av utbildning, nätverksarbete och förstärkning av den sociala dialogen, och till verksamhet som genomförs gemensamt av arbetsmarknadens parter och det civila samhällets organisationer.

16. Europaparlamentet välkomnar förstärkningarna av InvestEU, Europeiska innovationsrådet, innovationsfonden och Europeiska försvarsfonden som förväntas leda till investeringar i kritisk teknik som omfattas av rättsakten om nettonollindustri med stöd av STEP och stärka unionens öppna strategiska suveränitet. Parlamentet kräver därför en budget på minst 102 miljoner EUR för inrättandet och driften av nettonollindustriakademierna.

17. Europaparlamentet påminner om att byråerna Eurofound, EU-Osha, Cedefop, ETF och ELA spelar en viktig roll när det gäller att förse unionens institutioner och medlemsstater med specialkunskaper, särskilt om sysselsättning och sociala frågor, och att de måste ges de ekonomiska och mänskliga resurser som krävs för att de ska kunna fullgöra sina uppgifter allteftersom de utvecklas.

[4] Europaparlamentets resolution av den 5 april 2022 om de allmänna riktlinjerna för utarbetandet av budgeten för 2023, avsnitt III – kommissionen (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0106_SV.pdf) och yttrandet från utskottet för sysselsättning och sociala frågor till budgetutskottet över Europeiska unionens allmänna budget för budgetåret 2024 – alla avsnitt (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/EMPL-AD-746942_SV.pdf).

18. Europaparlamentet betonar vikten av Europaåret för kompetens 2023, inbegripet konkreta åtgärder och strategier som stöds av tillräcklig finansiering från den fleråriga budgetramen för att vidareutveckla åtgärder för sysselsättning och entreprenörskap.